

Waar is de nooduitgang? Gesprek over de toekomst van Nederland

Posted on 6 juni 2020 by Karel Beckman

Soms fantaseer ik dat aan tafel zit bij een NPO-praatprogramma (oké, je haalt soms rare dingen in je hoofd) en een discussie voer met één van het kleine groepje vaste gasten die je altijd in die programma's ziet en waar de rest van Nederland blijkbaar belasting voor moet betalen. Barbara Baarsma bijvoorbeeld, Mathijs Bouman, Claudia de Breij, of Rutger Bregman – ze passen allemaal binnen dezelfde bandbreedte. Zo'n denkbeeldig gesprek verloopt dan een beetje als volgt.

Vaste gast: 'Steun aan Zuid-Europese landen is in ons eigen belang. We moeten Zuid-Europese landen geld geven zodat ze onze producten kunnen kopen.'

Ik: 'Interessante stelling. Het is dus in je eigen belang om een ander geld te geven zodat die daarmee jouw producten kan kopen? De volgende keer dat ik in een winkel kom stel ik het voor aan de winkelier. Als hij mij geld geeft, koop ik hem helemaal leeg.'

Vaste gast: 'Je maakt er een karikatuur van. Waar het om gaat is dat we

de Zuid-Europeanen over deze hobbel heen helpen en de kans geven om hun economie er weer bovenop te brengen.'

Ik: 'Oké. Dus zij ontmantelen hun bureaucratische staatsapparaten, verhogen de pensioenleeftijd, stoppen met het steunen van hun banken, verlagen hun staatsschulden, verlagen de belastingen, devalueren hun munt (oh, sorry, dat gaat niet meer), beperken hun sociale voorzieningen, snoeien in hun regelgeving en subsidies – kortom, ze stoppen eindelijk met hun mislukte semi-socialistische stelsels en omarmen de vrije markt?

Blij om te horen. Maar in dat geval denk ik dat ze onze steun helemaal niet nodig hebben. Dan schieten ze ons zo voorbij.'

Vaste gast: 'Ah, jij bent er zo eentje. Jij vindt dat ze moeten bezuinigen. Uitgerekend nu in het coronatijdperk wil je ze aan hun lot overlaten en de ongelijkheid in Europa vergroten.'

Ik: 'Volgens mij is het probleem van landen als Frankrijk, Italië, Spanje en Griekenland niet echt dat hun overheden zoveel hebben bezuinigd. Het probleem is juist dat ze dat *niet* hebben gedaan. Dat de staat in die landen de economie domineert. Als wij geld overmaken naar die landen, verdwijnt dat in alle bodemloze putten die ze nu al hebben gegraven.

Vergelijk het met ontwikkelingshulp. In het postkoloniale tijdperk hebben westerse landen duizenden miljarden aan hulp gegeven aan de regeringen van ontwikkelingslanden. Dat heeft geleid tot stuitende corruptie en heeft totaal averechts gewerkt.

De oplossing voor economische problemen is volgens mij heel simpel. Ieder land dat een fatsoenlijke rechtstaat heeft met een kleine overheid, lage belastingen, waarin respect bestaat voor particulier eigendom, wordt welvarend. Als je een voorbeeld weet van een land waar dat niet heeft gewerkt, hoor ik het graag.'

Anti-Piketty

Vaste gast: 'Jeetje, wie heeft jou hier uitgenodigd? Iemand met zulke ouderwetse ideeën! Piketty gemist zeker? Die heeft toch echt wetenschappelijk aangetoond dat in onze kapitalistische wereld de rijken steeds rijker worden en de armen steeds armer.'

Ik: 'Jij hebt anti-Piketty gemist zeker? Piketty is makkelijk te ontzenuwen. Zijn centrale stelling, gejat van Karl Marx, en in een pseudowetenschappelijke formule gegoten, is r>g, waarbij r het rendement op kapitaal is en g de economische groei. Oftewel, de kapitalisten onttrekken steeds meer uit de economie en voor de arbeiders blijft er steeds minder over.

De auteurs van *anti-Piketty*, een boek waarin gehakt wordt gemaakt van Piketty, maar wat uiteraard door iedereen wordt genegeerd, hebben daar een simpel antwoord op: laat de arbeiders hun geld bij elkaar leggen en naar de beurs brengen, dan delen ze mee in het rendement op kapitaal. Worden zij ook steeds rijker!'

Vaste gast: 'Ik weet echt niet waar je het over hebt. Wat ik wel weet is dat de tweedeling in de wereld steeds groter wordt. Tussen rijk en arm, de financiële elite en de mensen die niks hebben, de ouderen en de jongeren die geen huis kunnen kopen, Zuid-Europa en Noord-Europa. Of wou je dat ontkennen?'

Ik: 'Nee, ik ben het met je eens dat er een elite is die steeds rijker wordt en een groep die achterblijft. Maar over welke elite heb je het? Ondernemers die bedrijven uit de grond stampen en miljardair worden omdat ze in de behoeften van mensen voorzien, brengen niemand schade toe. Integendeel, ze creëren banen en welvaart. Ze investeren hun miljarden in de economie.

Maar er is ook een andere elite, die niets productiefs voortbrengt, en toch rijk wordt – dankzij de staat. Vooral dankzij het monetaire beleid van de centrale banken, die voor duizenden miljarden aan geld creëren, uit het niets, en dat – zonder enige democratische controle – weggeven aan a) banken en andere financiële partijen, b) grote concerns die gratis geld kunnen lenen en zelfs geld cadeau krijgen, en daarmee vooral eigen aandelen inkopen (de 500 grootste beursgenoteerde bedrijven in de VS hebben in de afgelopen tien jaar voor $5400 miljard aan eigen aandelen ingekocht), en c) overheden en de groepen die profiteren van overheidsgunsten, zoals de publieke omroepen, die je nooit hoort zeggen dat zij hun subsidies wel willen inleveren om de gelijkheid te verkleinen.

Het is dit interventionisme dat leidt tot stagnatie, inflatie, bureaucratie en inderdaad groeiende ongelijkheid. Dat ervoor zorgt dat ons geld en onze pensioenen steeds minder waard worden terwijl de beurskoersen en de vastgoedprijzen kunstmatig worden opgedreven.'

Vaste gast: 'Je geeft het dus toe! Je zegt zelf ook dat het kapitalisme de ongelijkheid vergroot!'

Ik: 'Nee, want ik beschouw dit systeem als socialisme, niet als kapitalisme. Kapitalisme is voor mij de vrije markt. Dit heeft allemaal niets met de vrije markt te maken. Dat is wat ik tegen de Piketty's van deze wereld heb, en types zoals jij. Jullie hebben het nooit over de rol van de staat in het huidige systeem. Het enige dat jullie kunnen bedenken is meer herverdeling en hogere belastingen. Piketty is nota bene een Fransman. Wou jij beweren dat Frankrijk een land is waar de vrije markt vrij spel heeft?

Claudia de Breij heeft ooit gezegd – dit ging over Donald Trump: '*In een wereld waarin alles aan de markt wordt overgelaten, wordt de grootste koopman koning*.' Sinds wanneer leven we in een wereld waarin alles aan de markt wordt overgelaten? Waar is die wereld? Dan ga ik er morgen nog naar toe. De oplossing is niet "hogere belastingen", nog meer geld naar de overheid, of een basisinkomen, of miljarden naar een zogenaamd "noodfonds". Socialisme is niet de oplossing. Het is het probleem.'

Plunderaar

Vaste gast: 'Dus jij wilt weer naar het brute kapitalisme, naar een wereld zonder vangnet van de overheid, waarin de één zijn dood de ander zijn brood is?'

Ik: 'Ik heb vaker gemerkt dat socialisten denken dat de armoede van de één wordt veroorzaakt door de rijkdom van een ander. Daarom zijn ze altijd gericht op herverdeling in plaats van op productie. Maar het is makkelijk in te zien dat die stelling niet klopt. De wereldbevolking is de laatste tweehonderd jaar onvoorstelbaar gegroeid en tegelijkertijd is het gros van de mensen veel welvarender dan tweehonderd jaar geleden. Dat had niet gekund als de welvaart van de één altijd ten koste gaat van die van de ander.

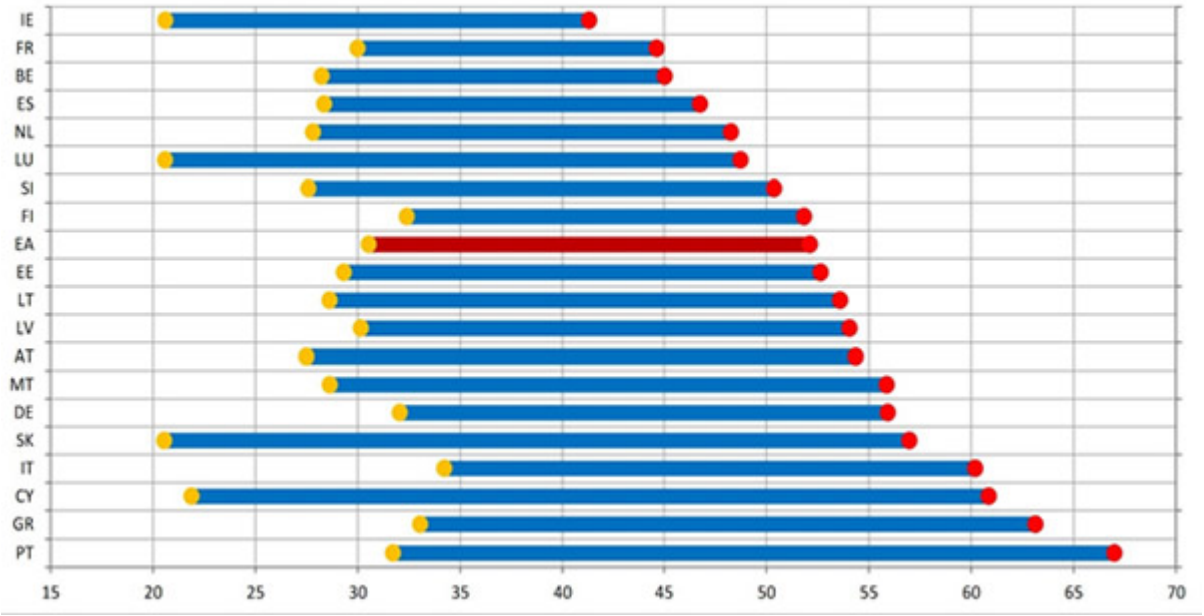
Waar ik naartoe wil is een vrije markt, waarin productieve mensen producten en diensten met elkaar uitwisselen, en samen welvarender worden. Ik wil af van een samenleving gebaseerd op macht en parasitisme, waarin sommigen in staat zijn om anderen te plunderen. En de grootste plunderaar is de staat.'

Vaste gast: 'Laat ik nou altijd hebben geleerd dat het andersom is, dat in een vrije markt de rijken de armen plunderen en in het socialisme de staat de armen helpt. Maar laten we naar de praktijk kijken. We hebben nu een EU waar we samen in zitten en samen mee verder moeten. We hebben een ongekende crisis door het coronavirus waar alleen de overheid ons uit kan helpen. Het is toch nu niet het moment om niet solidair te zijn of, godbetert, te bezuinigen?'

Ik: 'De crisis is niet veroorzaakt door het coronavirus, maar door de lockdown die door overheden over ons is afgeroepen. En tja, het is altijd het verkeerde moment om de macht van de staat terug te dringen. Altijd is er méér overheid nodig om ons te redden. Nooit minder.

Nu moeten er weer honderden miljarden aan Monopoly-geld worden rondgesmeten. Wat zullen de gevolgen zijn? Schulden van overheden, bedrijven en burgers lopen nog verder op. Die zullen nooit kunnen worden terugbetaald. Ik weet het, er zijn snuggere economen die beweren dat een schuld aan jezelf geen probleem is. Waarom dan zo zuinig met een steunpakket van 750 miljard? Waarom niet het honderdvoudige als het toch niks uitmaakt?

De realiteit is dat sommigen zullen profiteren en anderen de rekening gepresenteerd krijgen. Denk aan alle pensioenen die straks niks meer waard zijn. Dat gaat sowieso een moeilijk verhaal worden, want de meeste EU landen hebben omslagstelsels, hun spaargeld is al lang verkwanseld. En de inwoners van de EU zijn snel aan het verouderen, zoals je kunt zien in dit grafiekje:

Percentage mensen boven de 65 in vergelijking tot aantal mensen van 15-64 in EU in 2016 (gele stippen) en 2070 (rode stippen) Bron: Daniel J. Mitchell, The Economic Consequences of Expanding Pay-as-You-Go Social Security Systems, 21 mei 2020

Maar jij zult wel vinden dat we dit moeten oplossen met meer immigratie.'

Vaste gast: 'Wat moeten we volgens jou dan doen? Terug naar de 19e eeuw?'

Ik: 'Als je daarmee bedoelt de rol van de staat terugdringen, dan ja, dat zou de eerste prioriteit moeten zijn. Zoals we nu bezig zijn, gaat het sowieso mis. Wat monetair beleid betreft kunnen we kiezen tussen twee kwaden. Ophouden met geld bijdrukken, dan gaat iedereen met te hoge schulden over de kop. Dat wordt een slagveld, maar het ruimt wel op. Het beloont de mensen die hebben gespaard en zal investeringen in allerlei nutteloze activiteiten, die geen welvaart opleveren, beëindigen. Het zou ook niet verkeerd zijn als de huizenprijzen zouden instorten. Dan krijgen instappers weer een kans.

We kunnen ook geld blijven bijdrukken. Dan loopt de inflatie nog verder op. Gaan de pensioenen totaal naar de knoppen. Dan zullen mensen op een gegeven moment het vertrouwen in de munt verliezen. Einde euro. Niets bijzonders overigens want alle munten die in het verleden door overheden zijn gecreëerd zijn vroeg of laat ten onder gegaan. In tegenstelling tot goud en zilver, die al sinds de oudheid worden

geaccepteerd als geld.'

Eurobonds

Vaste gast: 'Als dat jouw keuzes zijn kies ik dan toch liever voor een stevig noodfonds. Ik denk dat de kiezers daar ook de voorkeur aan zullen geven.'

Ik: 'Je kunt natuurlijk je kop in het zand blijven steken. Weet je, het punt is, uiteindelijk zijn we precies zo welvarend als we met zijn allen aan goederen en diensten produceren. Daar verandert de hoeveelheid geld of eurobonds die je in de economie pompt niets aan. Het goede nieuws is dat we ongelooflijk veel productiecapaciteit in huis hebben, en kennis, op allerlei terreinen, en een bevolking die bereid is de handen uit de mouwen te steken. Daar moeten we op bouwen.

Dat lukt niet als we de economie nationaliseren, de macht in handen geven van politici in Brussel die bepalen welke activiteiten wel en niet worden toegestaan, welke bedrijven wel en niet worden gefinancierd. Het lukt ook niet als we ons afhankelijk maken van semi-socialistische landen als Frankrijk, Italië en Spanje. Laat die hun eigen problemen maar oplossen.

Het lukt wel als we terugkeren naar de basis, een liberale samenleving, waarin we weer controle hebben over ons eigen lot, dus met een eigen munt. Net als in landen als Zwitserland, Zweden en Denemarken. Het hele idee dat centralisatie goed is, is nergens op gebaseerd. Je zult zien, als we de Zuid-Europese landen *niet* financieel steunen, krijgen we veel betere relaties met ze.'

Vaste gast: 'Ik weet niet wat ik allemaal hoor. Wat jij wil staat zo ver buiten de realiteit, ik snap niet hoe jij ooit hier aan tafel bent gekomen.'

Ik: 'Begrijp ik. Het was ook maar een fantasie van mij.'